

TÜR SAY 2022 RAPORU

*ilgini çeken bir
canlı bul*

*fotoğrafını
çek*

*herkesle
paylaş*

22 Mayıs 2022, ODTÜ Yerleşkesi

TÜR SAY 2022 RAPORU

Türkiye'nin dördüncü Tür Say'ı 22 Mayıs 2022 Pazar, Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü'nde ODTÜ Yerleşkesi'nde gerçekleşti. Etkinliğe 73 doğa sever katıldı, bunlardan 57'si 1.484 gözlem yaptı. 350 tür kayıt altına alındı.

Tür Say belirli süre içinde, belirli bir alanda yaşayan canlı türlerinin kayıt altına alındığı bir biyolojik çeşitlilik tespit çalışmasıdır. Alanında uzman doğa bilimciler, gönüllü doğa rehberleri ve vatandaşların geniş katılımıyla bir maraton şeklinde gerçekleştirilir. Amacı, bir yandan halkın doğa ve doğa koruma konularına ilgisini çekmek, bir yandan da korunması istenen alanın tür çeşitliliğini ortaya koymaktır.

Etkinlik Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM) ve ODTÜ Ekosistem Uygulama ve Araştırma Merkezi (EKOSAM) ve EKOSAM Öğrenci Topluluğu işbirliğiyle düzenlendi.

Sabahın erken saatlerinde başlayıp akşam altıya kadar süren etkinlikte doğa severler doğa rehberleri eşliğinde gözlem yaptı, ilgilerini çeken bitki, kuş, kelebek türlerinin fotoğraflarını çekti, bir uygulama aracılığıyla bu türleri kaydetti ve herkesle paylaştı. Uzmanlar da bu türlerin belirlenmesine yardımcı oldular. Böylece vatandaşlık bilimi kapsamında bir çok tür tespit edilirken, doğada keyifli vakit geçirildi.

Etkinliğin katılımcıları arasında aileler de yer almaktadır;;böylece çocuklar küçük yaşlardan itibaren biyolojik çeşitlilikle tanışmaktadır.

TÜR SAY ETKİNLİĞİ HAKKINDA

Dünyaca bilinen adıyla BioBlitz, kısa bir süre içinde belirli bir alanda mümkün olduğu kadar çok türü bulmaya ve tanımlamaya odaklanan bir etkinliktir. Bu etkinlikte, aileler, öğrenciler, öğretmenler ve her yaştan doğa sever, bir bölgenin biyolojik çeşitliliğinin anlık görüntüsünü ortaya çıkarmak için birlikte çalışır. BioBlitz, herhangi bir coğrafyada (kentsel, kırsal veya banliyö), arka bahçe kadar küçük veya bir ülke kadar büyük bir alanda gerçekleştirilebilir.

iNaturalist* gibi akıllı telefon teknolojileri ve uygulamaları, BioBlitz'in bir parçası olarak canlıların görsellerini ve biyolojik bilgilerini toplamayı kolaylaştırır. iNaturalist'e yüklenen yüksek kaliteli veriler, dünyanın dört bir yanındaki bilim insanlarından gönüllülere birçok uzman tarafından kullanılan açık kaynaklı bir veritabanı olan Küresel Biyolojik Çeşitlilik Danışma Tesisi'nin bir parçası haline gelir. Bu, biyolojik çeşitlilik hakkında bilimsel veri sağlamak amacıyla İnternet üzerinden web hizmeti olarak kullanılmaya odaklanmış uluslararası bir organizasyondur.

Erik kırlangıçkuyruğu (*Iphiclides podalirius*) çayırılık ve açık ormanlık alanlarda yaşayan bir kelebek türüdür. ODTÜ Biyoloji Bölümü, Doğa Koruma Merkezi ve Butterfly International adlı kurumlardan uzmanların ayrı ayrı yaptıkları araştırmalar sonucunda ODTÜ'de yaklaşık 126 kelebek türü tespit edilmiştir.

*<https://www.inaturalist.org>

BioBlitz terimi, 1996 yılında, ABD Ulusal Park Servisi doğa bilimcisi Susan Rudy tarafından icat edildi. Toplanan bilimsel verilerin yanı sıra, herhangi bir BioBlitz'in en önemli bileşeni, halkın katılımı ve vatandaş biliminin teşvik edilmesidir. Yerel halkın yaşadığı bölgenin biyolojik çeşitliliği ile etkileşime girmesine izin veren bu tür etkinlikler, halka amatör bilim insanı olarak bilime ve doğa koruma çalışmalarına katkıda bulunmayı sağlıyor.

Tür Say! etkinliği ilk kez ODTÜ Yerleşkesi'nde 2018 yılında Gençlik ve Kent için Doğa projesi kapsamında gerçekleştirildi. Doğa Koruma Merkezi Merkezi'nin ODTÜ, Butterfly Conservation (UK), Anima Mundi (IT), Thessaly Teknolojik Eğitim Enstitüsü (GR) ortaklığında ve Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar çerçevesinde desteklenen Gençlik ve Kent için Doğa projesi gençlerin sürdürülebilirlik ve doğa koruma konularında bilgi ve becerilerle donatılarak güçlendirilmesini hedefliyordu.

Proje hakkında detaylı bilgi <http://odtuedoga.org> sayfasından edinilebilir.

ODTÜ DOĞASI

ODTÜ Yerleşkesi, Ankara şehir merkezinin güneydoğusuna uzanan yaklaşık 4500 hektarlık bir alanı kaplar. Arazi, kuzeyde Eskişehir yolu, batıda Bilkent Bulvarı, kuzeyde Konya yolu ve güneydoğuda Eymir Gölü civarından geçen Ankara çevre yolu ile sınırlanmıştır. Konya yolu ve incek bulvarı arazinin içinden geçip, araziye parçalara ayırmıştır.

TÜR SAY 2022 RAPORU

Yerleşke, kente soluk veren ormanı, endemik türlerle dolu bozkır alanı ve Eymir Gölü'yle Ankaralılara doğayı tanımak ve keyifli zaman geçirmek için benzersiz fırsatlar sunar.

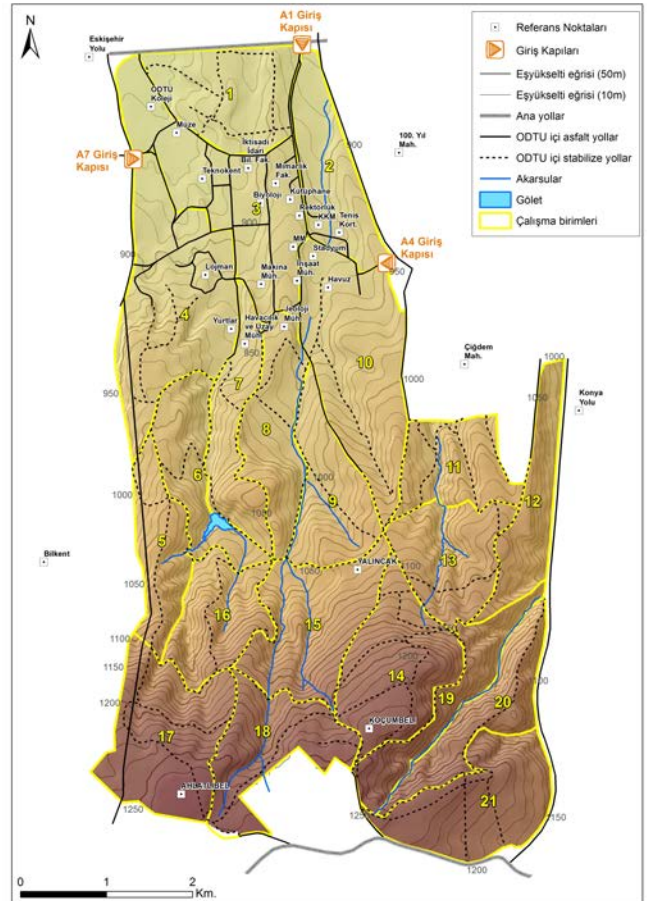
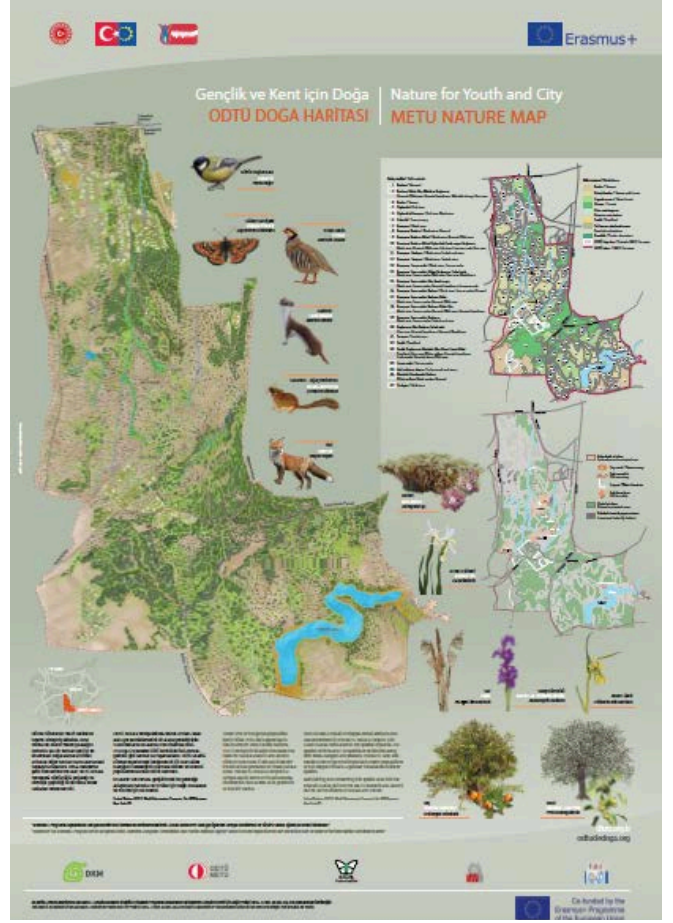
Kentin merkezinde bozulmadan kalabilmiş bu doğal alanda, arazide insan eliyle yetiştirilmiş karaçam, sarıçam, sedir ve kızılçam ağırlıklı orman örtüsü, zamanla yarı doğal bir karakter kazanmış, tipik flora ve fauna unsurları ile bütünleşen yaşam birliklerine dönüşmüştür. Öyle ki yerleşkede yaklaşık 800 bitki türü bulunur. Bunlardan 50'si endemiktir.

Türkiye'nin 65 Öncelikli Kelebek Alanı'ndan birisidir. Son derece nadir bir tür olan Güzel nazuğum kelebek türünün dünyanın bilinen en önemli popülasyonu başta olmak üzere, yaklaşık 126 kelebek türüne ev sahipliği yapar.

Ayrıca ODTÜ'de 210'dan fazla kuş türü kaydedilmiştir. Bu sayı Türkiye'de toplam bilinen kuş türlerinin neredeyse yarısına denk gelir. Tilki, alaca kokarca, porsuk, gelincik gibi yırtıcı memeliler de yerleşkenin diğer sakinleridir.

Üstteki görsel: Gençlik ve Kent için Doğa Projesi kapsamında tasarlanmış ODTÜ Doğa Haritasıdır.

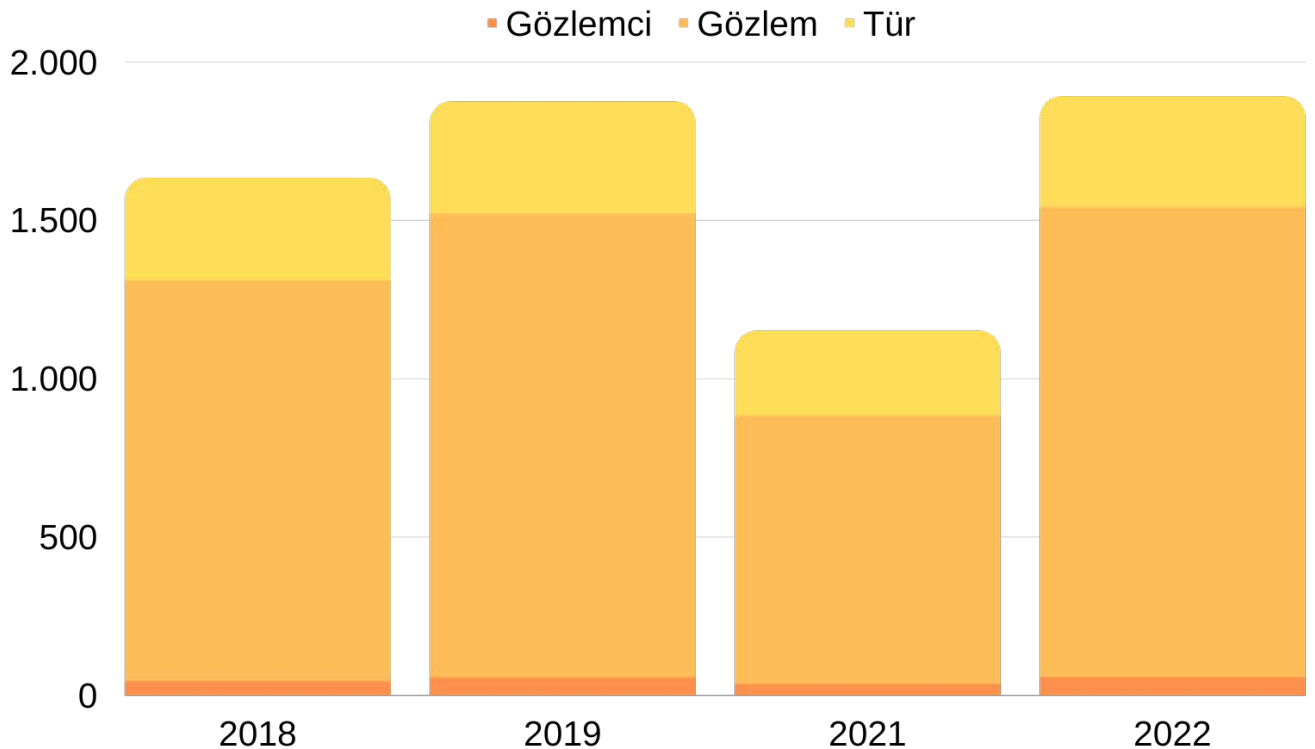
Altındaki görsel: Etkinlikte katılımcılar doğa rehberleri ile Tür Say için hazırlanmış haritada belirli alanlara giderek bu alandaki canlı türlerini kaydederler.

TÜR SAY 2022 RAPORU

İlk Tür Say etkinliğinde 44 gözlemci tarafından 1.264 canlı kaydı yapıldı ve 325 tür kaydedildi. En çok kayıt altına alınan 5 tür Anadolu melikesi (*Melanagia larissa*), saçlı keten (*Linum hirsutum*), korunga (*Onobrychis hypargyrea*), uyuzotu (*Genus scabiosa*) ve İspanyol kraliçesi (*Issoria lathonia*) oldu. İkinci Tür Say etkinliğinde 1.464 gözlem yapıldı ve 353 tür kaydedildi. En çok gözlemlenen türler kuşburnu (*Rosa canina*), nazuğum (*Euphydryas aurinia*), eşekdikeni (*Carduus nutans*), kan güvesi (*Zygaena purpuralis*), cüzegözü (*Cerintho minor*) oldu.

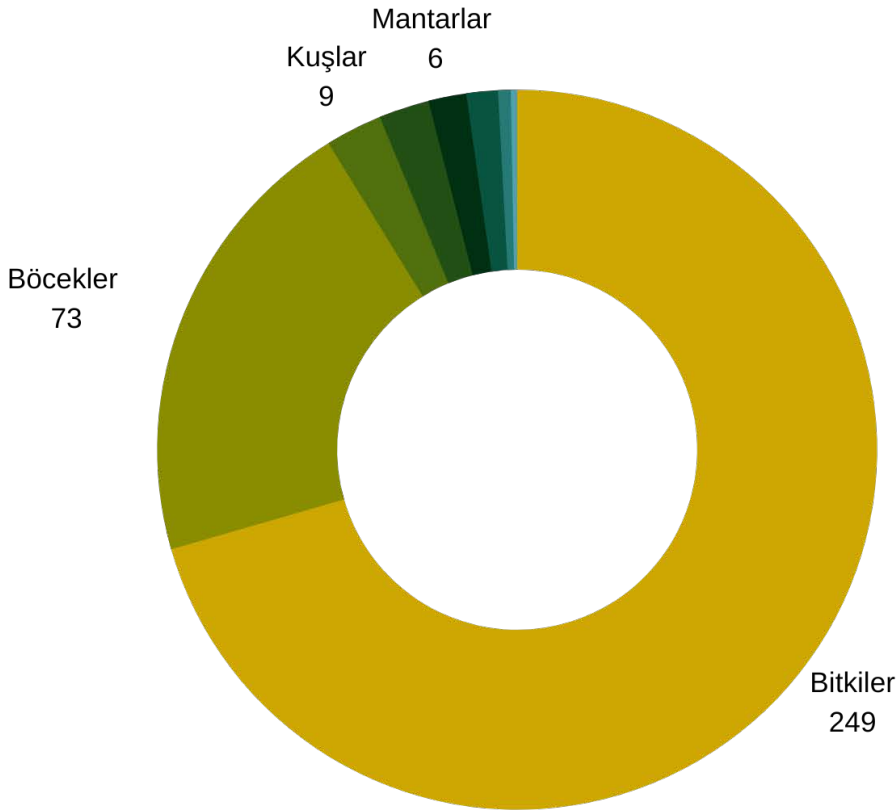
2020 yılında pandemi nedeniyle yapılamayan Tür Say'ın üçüncüsü 6 Haziran 2021'de gerçekleştirildi. 34 katılımcı tarafından 836 gözlem yapıldı ve 252 tür kaydedildi. En çok kayıt altına alınan türler nazuğum (*Euphydryas aurinia*), kan güvesi (*Zygaena purpuralis*), kuşburnu (*Rosa canina*), körigen (*Securigera varia*) ve eşekdikeni (*Carduus nutans*) oldu. 22 Mayıs 2022, Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü gerçekleştirilen dördüncü Tür Say'da 57 gözlemci tarafından 1.484 gözlem yapıldı. Bunların 984'ü yüksek kalitede gözlem düzeyinde kayıt altına alındı ve 350 tür tespit edildi. En çok kayıt altına alınan 5 tür kırmızı boynuzlu gelincik (*Glaucium corniculatum*), Tatarlahanası (*Crambe tataria*), kara şalba (*Salvia absconditiflora*), eşekdikeni (*Carduus nutans*) ve cüzegözü (*Cerintho minor*) oldu.

2018

İlk Tür Say etkinliğinde 44 doğa sever tarafından 1.264 gözlem yapıldı 325 tür kaydedildi.

EEn çok gözlemlenen türler

Anadolu melikesi
(*Melanagia larissa*)

keten
(*Linum hirsutum*)

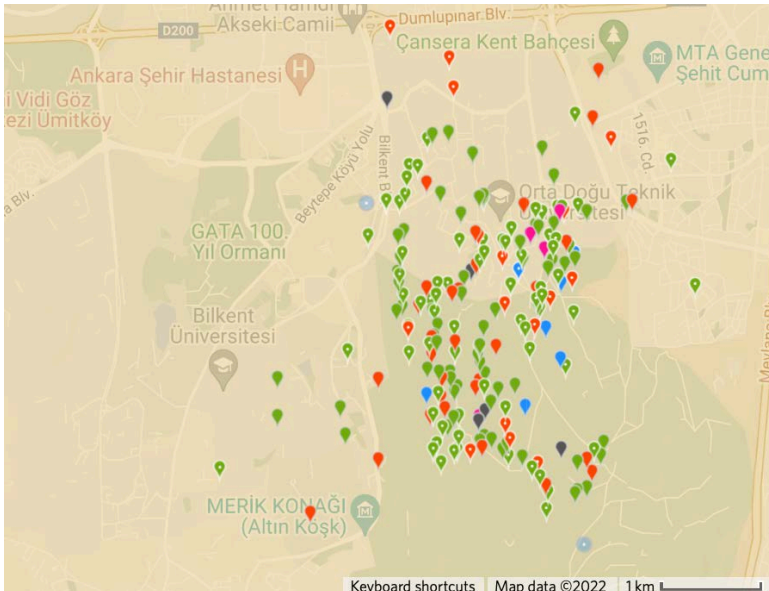
korunga
(*Onobrychishypargyrea*)

uyuzotu
(*Genus scabiosa*)

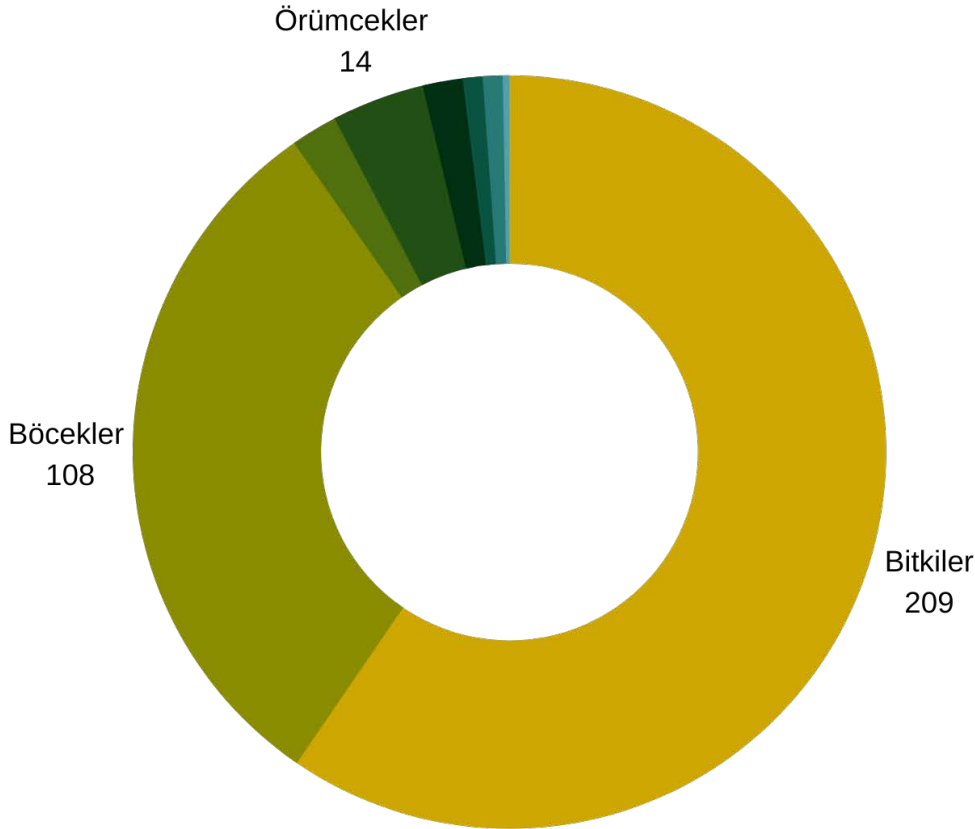
İspanyol kraliçesi
(*Issoria lathonia*)

2019

İkinci Tür Say etkinliğinde 56 doğa sever tarafından 1.464 gözlem yapıldı ve 353 tür kaydedildi.

En çok gözlemlenen türler

kuşburnu
(*Rosa canina*)

nazuğum
(*Euphydryas aurinia*)

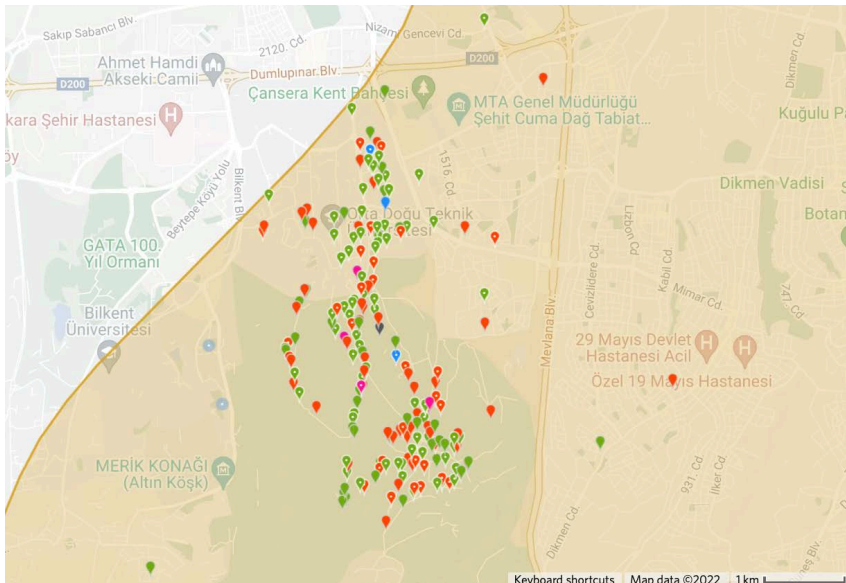
eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

kan güvesi
(*Zygaena purpuralis*)

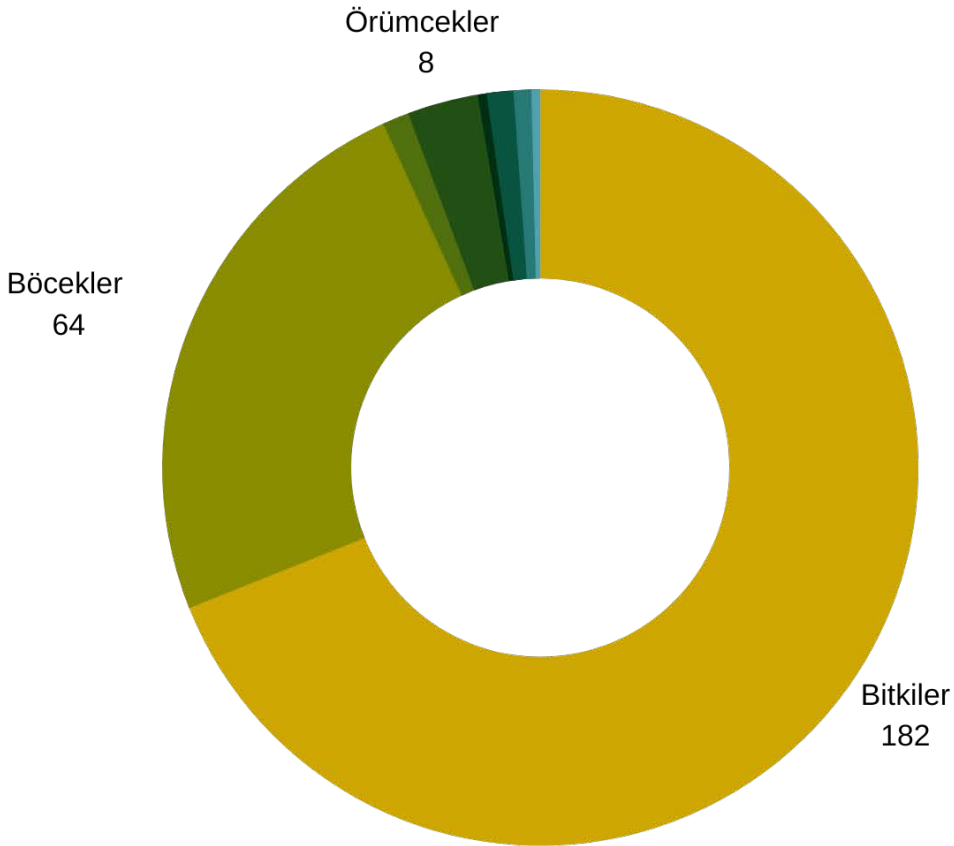

cüzegözü
(*Cerinthe minor*)

2021

Üçüncü Tür Say etkinliğinde 34 katılımcı tarafından 836 gözlem yapıldı ve 252 tür kaydedildi.

En çok
gözlemlenen türler

nazuğum
(*Euphydryas aurinia*)

kan güvesi
(*Zygaena purpuralis*)

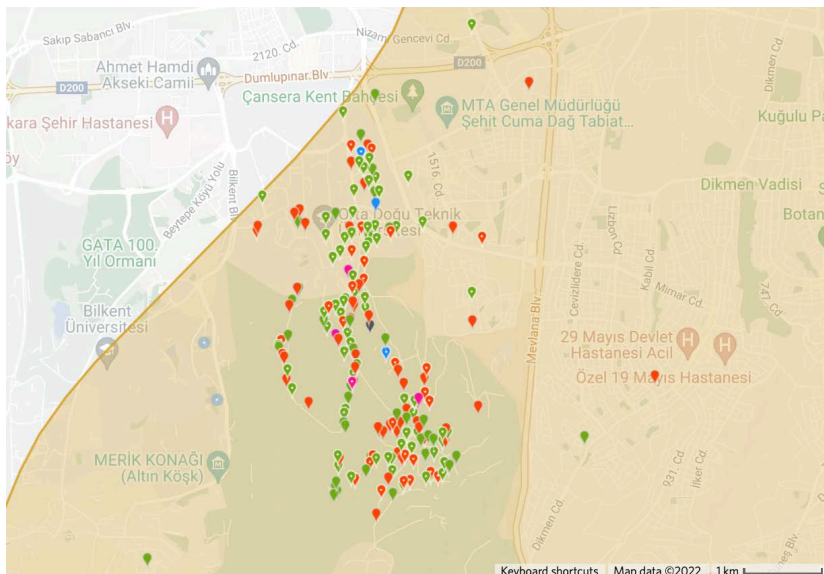
kuşburnu
(*Rosa canina*)

körigen
(*Securigera varia*)

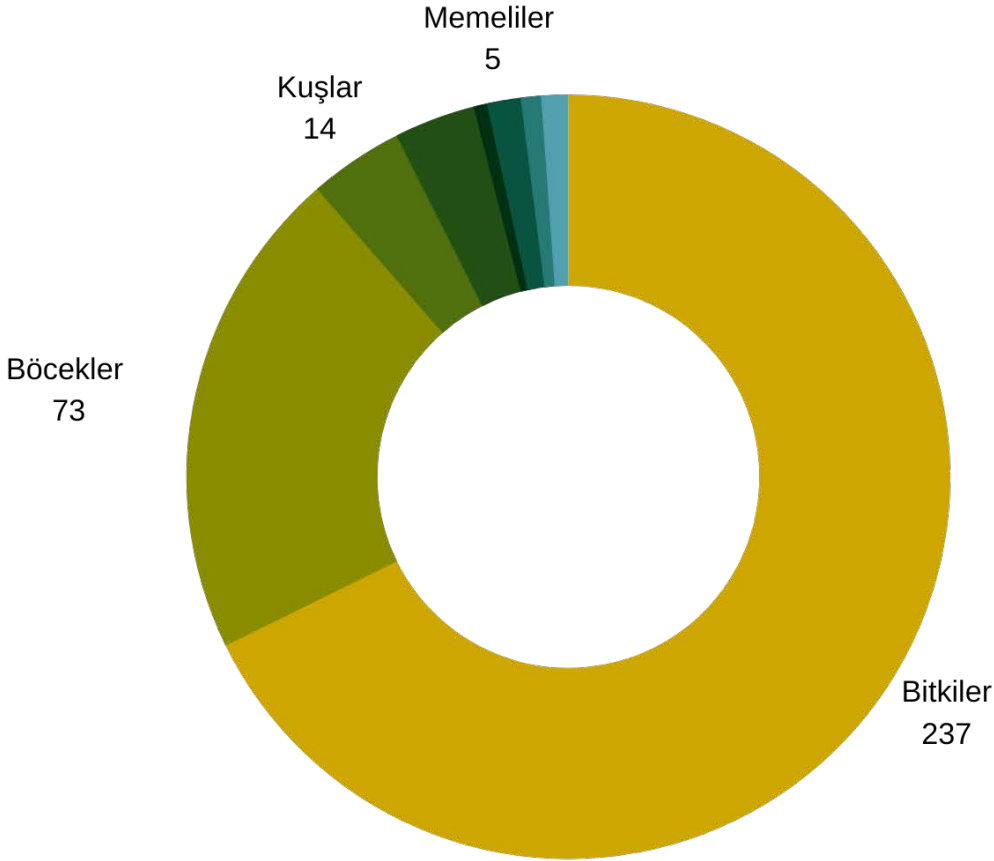
eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

2022

Dördüncü Tür Say'da 57 gözlemci tarafından 1.484 gözlem yapıldı. Bunların 984'ü yüksek kalitede gözlem düzeyinde kayıt altına alındı ve 350 tür tespit edildi.

En çok gözlemlenen türler

kirmızı boynuzlu gelincik
(*Glaucium corniculatum*)

Tatarlahanası
(*Crambe tataria*)

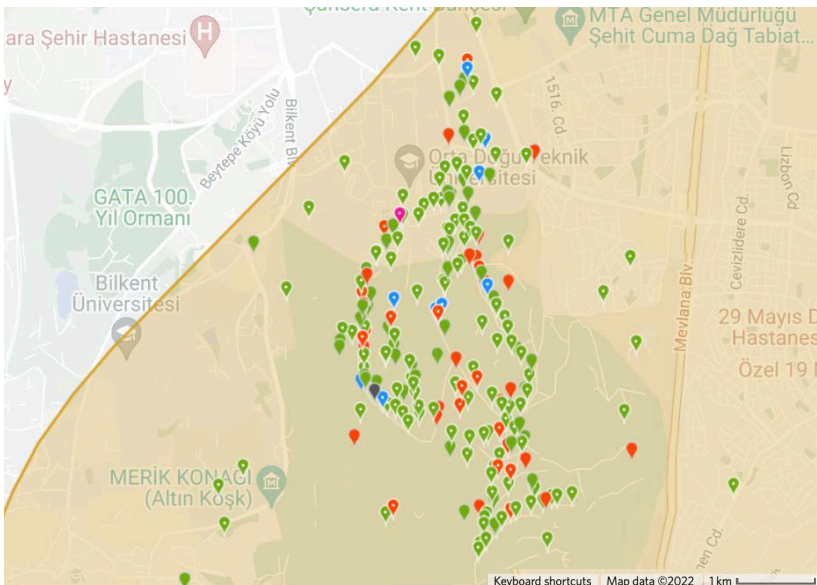
kara şalva
(*Salvia absconditiflora*)

eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

cüzegözü
(*Cerinthe minor*)

TÜR SAY 2022 RAPORU

EN ÇOK GÖZLEMLENEN TÜRLER							
2018		2019		2021		2022	
Tür adı	#	Tür adı	#	Tür adı	#	Tür adı	#
<i>Melanargia larissa</i>	31	<i>Rosa canina</i>	23	<i>Euphydryas aurinia</i>	12	<i>Glaucium corniculatum</i>	25
<i>Linum hirsutum</i>	23	<i>Euphydryas aurinia</i>	17	<i>Zygaena purpuralis</i>	11	<i>Crambe tataria</i>	25
<i>Onobrychis hypargyrea</i>	23	<i>Carduus nutans</i>	16	<i>Rosa canina</i>	10	<i>Salvia absconditiflor</i>	25
<i>Genus Scabiosa</i>	21	<i>Zygaena purpuralis</i>	15	<i>Securigera varia</i>	9	<i>Carduus nutans</i>	21
<i>Issoria lathonia</i>	15	<i>Cerithe minor</i>	15	<i>Carduus nutans</i>	8	<i>Cerithe minor</i>	18
<i>Teucrium polium</i>	14	<i>Crambe tataria</i>	15	<i>Berberis aquifolium</i>	7	<i>Chrysojasminum fruticans</i>	18
<i>Echinops pungens</i>	11	<i>Potentilla recta</i>	14	<i>Salvia verticillata</i>	6	<i>Adonis aestivalis</i>	17
<i>Coccinella septempunctata</i>	10	<i>Anchusa azure</i>	14	<i>Convolvulus arvensis</i>	5	<i>Salvia viridis</i>	17
<i>Cichorium intybus</i>	10	<i>Coccinella septempunctata</i>	13	<i>Papaver rhoeas</i>	5	<i>Anchusa leptophylla</i>	17
<i>Cota tinctoria</i>	10	<i>Sanguisorba minor</i>	13	<i>Genus Verbascum</i>	5	<i>Rosa canina</i>	16
<i>Melitaea didyma</i>	10	<i>Adonis aestivalis</i>	13	<i>Ajuga chamaepitys</i>	5	<i>Moltkia coerulea</i>	16
<i>Artemia squamata</i>	10	<i>Lathyrus cicera</i>	13	<i>Potentilla recta</i>	5	<i>Cruciata taurica</i>	15
<i>Anchusa leptophylla</i>	9	<i>Testudo graeca</i>	12	<i>Genus Lythria</i>	5	<i>Veronica pectinata</i>	15
<i>Galium verum</i>	9	<i>Cupido osiris</i>	12	<i>Helix lucorum</i>	5	<i>Prunus amygdalus</i>	13
<i>Salvia virgata</i>	8	<i>Chrysojasminum fruticans</i>	12	<i>Genus Omophlus</i>	5	<i>Acanthus hirsutus</i>	13
<i>Stachys cretica</i>	8	<i>Vicia cracca</i>	11	<i>Linum hirsutum</i>	5	<i>Onosma taurica</i>	13
<i>Genus Isophya</i>	8	<i>Helix lucorum</i>	11	<i>Bellis perennis</i>	4	<i>Vinca herbacea</i>	12
<i>Dipsacus laciniatus</i>	8	<i>Polygala anatolica</i>	11	<i>Thomisus onustus</i>	4	<i>Polygala anatolica</i>	12
<i>Crataegus orientalis</i>	8	<i>Ornithogalum oligophyllum</i>	11	<i>Echium italicum</i>	4	<i>Moltkia aurea</i>	12
<i>Centaurea carduiformis</i>	8	<i>Salvia absconditiflora</i>	11	<i>Cerithe minor</i>	4	<i>Amata phegea</i>	11
<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	8	<i>Ajuga chamaepitys</i>	10	<i>Oxyopes heterophthalmus</i>	4	<i>Anchusa azurea</i>	11
<i>Genus Hedysarum</i>	7	<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	10	<i>Polyommatus amandus</i>	4	<i>Rosa hemisphaerica</i>	11
<i>Glaucium corniculatum</i>	7	<i>Orobanche anatolica</i>	10	<i>Gypsophila venusta</i>	4	<i>Senecio vernalis</i>	11
<i>Securigera varia</i>	7	<i>GlaucoPsyche alexis</i>	9	<i>Family Formicidae</i>	3	<i>Ornithogalum oligophyllum</i>	11
<i>Consolida raveyi</i>	7	<i>Rosa foetida</i>	9	<i>Silene vulgaris</i>	3	<i>Veronica multifida</i>	11
<i>Salvia absconditiflora</i>	7	<i>Anchusa leptophylla</i>	9	<i>Melilotus officinalis</i>	3	<i>Ajuga chamaepitys</i>	10
<i>Testudo graeca</i>	6	<i>Melitaea cinxia</i>	8	<i>Ailanthus altissima</i>	3	<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	10

Gözlemlenen türler hem bozkırın belirgin türlerini, hem de bu mevsimde bozkırda hangi türlerin gözlemlenebileceğini göstermektedir. 350 türün 233'ü bitkiler alemine aittir ve bu türlerin bozkır ekosisteminin en yaygın aileleri olan baklagiller, ballıbabagiller, papatyagiller ve buğdaygillere ait oldukları görülmektedir. 2022 yılında yağış artışına bağlı olarak bitkilerin vejetatif gelişmelerini tamamlayamamaları bozkırın zengin biyolojik çeşitliliğinin gözlemlenememesine yol açmıştır. 2022'nin en önemli bulgularından biri de Türkiye'deki 65 Öncelikli Kelebek Alanı'ndan birisi olan yerleşkede en çok gözlemlenen 25 tür arasında kelebek türünün yer almamasıdır. Bunun nedenlerinden biri de yağış artışına bağlı olarak kelebeklerin ergin devrede olmamasıdır. Diğer yandan adaçayı gibi yaygın görülen kamefitik* türler sağlıklı bir bozkır ekosisteminin göstergesidir. ODTÜ Yerleşkesi florası çok iyi çalışılmış olmasına rağmen Tür Say etkinlikleri sırasında daha önce kaydedilmemiş bazı türlere de rastlanmıştır. Örneğin, 2019 yılında *Orchis purpurea*, 2021 yılında *Alkanna orientalis* ilk defa yerleşkede görülen türler olmuştur. Bu tip çalışmaların sürdürülmesi, ODTÜ Yerleşkesi'nin biyolojik çeşitliliğini ve çeşitliliği etkileyen etmenleri daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Yerleşkedeki endemik bitkilerden biri:
Sarı sormuk
Alkanna orientalis var.
leucantha

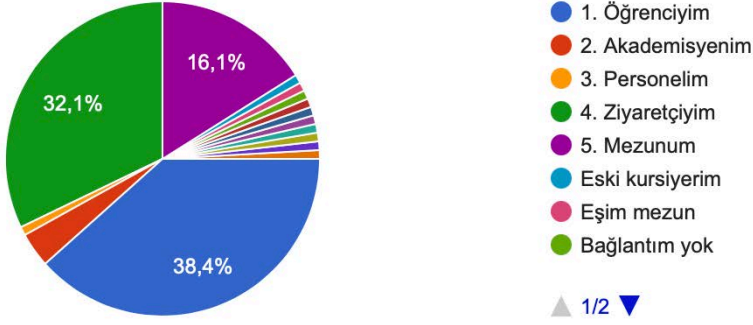
Fotoğraf: Bahar Şener
Pedgley

*Kamefitik bitkilerin temel özelliği üst kısımlarının otsu, dip kısımlarının odunsu olmasıdır.

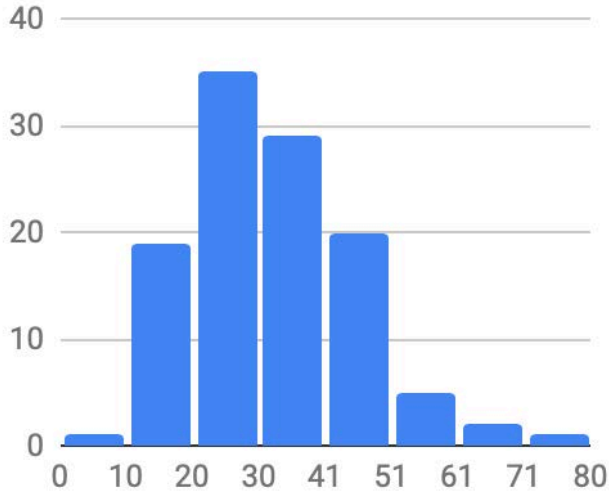
TÜR SAY 2022 RAPORU

Etkinliğe başvuran katılımcılarla ilgili bazı grafiksel bilgiler aşağıdadır:

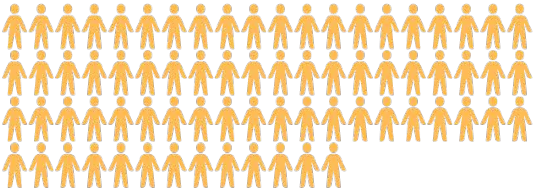
Etkinlik katılım formunu dolduran 112 kişinin 1/3ünü öğrenciler, 1/3ünü ziyaretçiler, 1/5ini de mezunlar oluşturmaktadır.

Etkinliğe 20-30 yaş grubunun ilgisi dikkat çekicidir.

Etkinliğe 73 doğa sever, 5 uzman ve 18 gönüllü katılmıştır.

TÜR SAY 2022 RAPORU

2022 yılında Tür Say, 22 Mayıs 2022 Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü'nde Orta Doğu Teknik Üniversitesi arazisi ile birlikte, Ankara Büyükşehir Belediyesi Karaköy Mesire Alanında ve Gaziantep Cevizli Mahallesi'nde de eş zamanlı olarak gerçekleştirildi. Yerleşke dışında Karaköy Mesire Alanı'nda Büyükşehir Belediyesi, Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı ile ortaklaşa düzenlenen etkinliğe Pedallayan Kadınlar destek verdi. Böylece kentlerin rekreasyon alanlarındaki biyolojik çeşitliliğin de önemi vurgulandı.

Ayrıca Gaziantep, Cevizli Köyü'nde Doğa Koruma Merkezi, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) işbirliği ile hayata geçirilen "Gaziantep'te Yerel Yabani Türlerin Sürdürülebilir Olarak Çoğaltılması ve Hasadı ile GKAS ve Ev Sahibi Toplulukların Kendine Yeterli Hale Getirilmesi (NatPlus)" projesi kapsamında ilk kez bir tarım alanında Tür Say düzenlendi. Etkinliğe Gaziantep Üniversitesi Biyoloji Bölümü öğrenci ve akademisyenleri ile Suriyeli ve Türk proje faydalanıcılar katıldı.

Etkinlik gözlemlerine buradan ulaşabilirsiniz:

<https://www.inaturalist.org/projects/tur-say-2022-odtu-yerleskesi-ankara>

<https://www.inaturalist.org/projects/tur-say-2022-karakoy-mesire-alani-ankara>

<https://www.inaturalist.org/projects/tur-say-2022-cevizli-koyu-gaziantep>

Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM), 2004 yılından beri doğa koruma alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu. Doğa Koruma Merkezi Vakfı'nın amacı; bilimsel yaklaşımları temel alarak, biyolojik çeşitliliğin etkin şekilde korunmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde yönetilmesini sağlamak. Çalışmalarında koruma biyolojisi disiplini temel alan DKM, bu anlayışın yaygınlaşması için de çaba gösteriyor. Dolayısıyla, koruma çalışmalarının başarısı ve sürekliliği için kapasitenin artırılması DKM'nin öncelikleri arasında.

DKM ile birlikte ODTÜ Ekosistem Uygulama ve Araştırma Merkezi (EKOSAM) ve Erasmus+ Gençlik ve Kent için Doğa Projesi kapsamında kurulan EKOSAM Öğrenci Topluluğu vatandaş bilimini önce ODTÜ 'de, sonra Ankara ve ülke çapında yaygınlaştırarak doğa koruma çalışmalarına katkı sağlamaya ve işlenebilir çıktılar elde etmeye çalışır.

Teşekkürler: Mecit Vural, Mert Elverici, Tuğrul Körüklü, Ufuk Özbek, Umut Hasanoğlu, Evrim Karaçetin, Y. Eren Kalay, Aylin Turgut Ecevit, Selçuk Türkmen

Etkinlik ekibi: Banu Gündoğan, Özge Balkız, Tuba Bucak Onay, Gelincik Deniz Bilgin, Bilgehan Kaan Çalışkan, Tuğba Ayan, Su Kunt, Miray Özveri, Zehra Nur Koyuncu, Eylül Metin, Cemre Topaloğlu, Ege Berk Eke, Hammad Qazi, Didem Karagence, Doruk Sinay Uç